

Cyclophora albiocellaria (HÜBNER, 1789) (*Lepidoptera*, *Geometridae*):
próba rozwiązania problemu taksonomicznego na podstawie danych
morfologicznych, zoogeograficznych i bionomii gatunku

Cyclophora albiocellaria (HÜBNER, 1789) (*Lepidoptera*: *Geometridae*) – an attempt at
solving a taxonomical problem based on morphological, zoogeographic and
bionomical data

Cyclophora albiocellaria (HÜBNER) jest gatunkiem znanym z Europy południowej i częściowo wschodniej oraz zachodniej Azji. Na większości obszaru swojego zasięgu tworzy on rozproszone, nieliczne populacje. Pierwsze stanowiska w Polsce zostały odkryte dopiero pod koniec lat sześćdziesiątych XX w. na Pogórzu Przemyskim. Następne trzy notowania poczyniono w latach 1995–1997 na Lubelszczyźnie. Osobniki ze wszystkich sześciu polskich stanowisk reprezentują formę nominalną tego gatunku. W Europie zachodniej występuje *C. albiocellaria lennigaria* (FUCHS, 1883), morfologicznie i ekologicznie odmienny takson o niewyjaśnionym statusie, traktowany jako podgatunek, forma lub odrębny gatunek, zarówno w starej jak i nowszej literaturze (SPULER, 1910; HERBULOT, 1961-1963; URBAHN, 1970; FORSTER, WOHLFAHRT, 1981; MÜLLER, 1996).

Celem tego posteru jest przedstawienie dotychczasowych wyników badań morfologicznych nad obydwoma formami motyli dorosłych, z różnicami genitalnymi włącznie. Prezentuję również dane z zakresu morfologii larwalnej i poczwarkowej *C. albiocellaria* – f. typowej, jej rośliny żywicielskie we wschodniej Europie oraz fenologię pojawu, uwzględniając zmienność sezonową. Główną intencją, która mi przyświeca jest zwrócenie uwagi specjalistów na szereg nierozwiązanych pytań związanych z tym i jemu podobnymi problemami, pojawiającymi się na szczeblu gatunkowym.

Adam MALKIEWICZ, Wrocław

Agromyzidae (*Diptera*) Wielkopolskiego Parku Narodowego

Agromyzidae (*Diptera*) of the Wielkopolski National Park

Z terenu Wielkopolskiego Parku Narodowego wykazano (1955–1997) dotychczas 122 gatunki muchówek minujących, należących do 11 rodzajów *Agromyzidae*. Około 70% stanowią rodzaje *Phytomyza* FALL. (44 gatunki), *Liriomyza* MIK (22 gatunki) i *Agromyza* FALL. (20 gatunków). Najczęściej wykazywane były: *Amauromyza* (*Trilobomyza*) *labiatarum* (HEND.), *Phytoliriomyza variegata* (MEIG.), *Phytomyza crassiseta* ZETT. i *Ph. obscura* HEND. Z nielicznych stanowisk w kraju znanych jest 18% gatunków.

Miniarki atakowały 129 gatunków roślin, pochodzących z 30 rodzin botanicznych. Najliczniej reprezentowane były *Asteraceae* (25 gatunków), *Umbelliferae*, *Poaceae* i *Lamiaceae* (po 12 gatunków roślin). Rodziny te minowane były kolejno przez 29, 14, 14, 10 gatunków muchówek. Największą liczbę minowców stwierdzono w liściach *Mycelis muralis* (L.) DUMORT. (5 gatunków) i *Solidago virgaurea* L. (4 gatunki).

Muchówki minowały głównie roślinność zielną. Z warstwą drzew związane były *Agromyza alnibetulae* HEND., *A. alnivora* Spenc., *Paraphytomyza fulvicornis* (HEND.), *P. heringi* (HEND.) i *P. tremulae* HER.; z krzewami – *P. similis* (BRISCH.), *Phytomyza agromyzina* MEIG., *Ph. (Chromatomyia) loniceriae* (R.-D.).

Ponad 52% (64 gatunki) fauny stanowią monofagi, z czego 30 gatunków reprezentuje fagizm pierwszego stopnia.

Większość miniarek (95 gatunków) stwierdzono w zbiorowiskach leśnych; najbogatszy okazał się ols, gdzie minowały 63 gatunki muchówek (20 gatunków wyłącznie w tym lesie).

Tylko nieliczne muchówki występowały na ciepłych i słonecznych stanowiskach. Były to: *Liriomyza balcanica* (STROBL), *Phytomyza selini* HER., *Ph. thymi* HER. i *Ph. origani* HER.

Blisko 46% stwierdzonych miniarek występuje w Europie, z czego prawie połowa ogranicza swój zasięg do jej części. Wśród nich przeważają gatunki północno-środkowo-europejskie.

Większość muchówek rozsiedlona jest na całym obszarze naszego kraju. W pasie niżu występują: *Agromyza hendeli* GRIFF., *Liriomyza scorzonerae* RYD., *Phytomyza chaerophylliana* HER. i *Ph. (Chromatomyia) farfarella* (HEND.). Nieliczne muchówki WPN docierają do wyższych partii naszych gór. Są to m. in.: *Phytomyza astantiae* HEND. (po piętro hal), *Ph. farfae* HEND. (po górną granicę lasu), *Ph. thymi* HER. (po piętro kosodrzewiny).

Zofia MICHALSKA, Poznań
Mariola WIRKOWSKA, Poznań

Ryjkowcowate (*Coleoptera: Curculionidae*) siedlisk węglanowych okolic Chełma

Weevils (*Coleoptera: Curculionidae*) of calcareous habitats of the region of Chełm

W okolicach Chełma występuje wiele interesujących zbiorowisk roślinnych zbliżonych charakterem do „naturalnych”; niektóre z nich uznano za najcenniejsze w Polsce (niskie torfowiska węglanowe). W celu ich ochrony utworzono liczne rezerваты, jednym z nich jest projektowany rezerwat „Zawadówka”. Posiada on wiele cech szczególnych, co spowodowane jest budową geologiczną obszaru, oraz klimatem. Pokłady kredowe, które zalegają tu stosunkowo płytko, uległy zwietrzeniu. Wytworzyły się na nich zapadliska, wypełnione wodą napływającą z wyżej położonych wzniesień, na których powstały torfowiska węglanowe. Wśród nich występują wzniesienia kredowe z roślinnością kserotermiczną; tak więc obok siebie znajdują się zbiorowiska torfowiskowe, ciepłolubne murawy i zbiorowiska zaroślowe.

Badania nad fauną ryjkowcowatych prowadzono w latach 1995–96 w sześciu różnorodnych zbiorowiskach roślinnych projektowanego rezerwatu „Zawadówka”. Celem niniejszych badań było ustalenie składu gatunkowego oraz struktury liczebności tej grupy owadów, zasiedlających wybrane zespoły roślinne.

Na badanym terenie zebrano 1081 osobników ryjkowcowatych, ze zbioru tego wyodrębniono 118 gatunków. Najwięcej osobników zebrano w zbiorowisku z klasy *Festuco-Brometea* (313), a gatunków w *Potentillo albae-Quercetum* (56).

Ponieważ teren ten charakteryzuje się szczególnymi walorami środowiskowymi, dlatego obok gatunków kserotermofilnych występują wilgociolubne. Do pierwszych z nich zaliczono – *Apion sedi*, *A. elongatum*, *A. atomarium*, *A. aestimatum*, *A. ergenense*, *Peritellus leucogrammus*, *Trachyphloeus alternans*, *Polydrusus inustus*, *Foucartia squamulata*, *Sitona languidus*, *S. longulus*, *Larinus brevis*, *Tychius aureolus*, *T. medicaginis*, *Sibirnia pyrrodactyla*, *S. tibialis*, *Hypera arator*, *Ceutorhynchus campestris*, *Pseudorchestes cinereus*.